

СТОП ЗА ПАНДЕМИЈАТА: БЕЗБЕДНОСТА И ЗДРАВЈЕТО НА РАБОТА МОЖЕ ДА СПАСАТ ЖИВОТИ

Меѓународната организација на трудот го одбележува 28 април како **Светски ден за безбедност и здравје на работа**. Тоа е меморијален ден кој е посветен на работниците кои своите животи ги изгубиле поради повреди на работа и професионални болести. Целта за одбележување на овој ден е подигање на свесноста и насочување на вниманието кон потребата за обезбедување на здрави и достоинствени услови за работа. Тоа пак, неминовно води кон унапредување на здравјето и превенција на повредите на работа и професионалните болести, што претставува национален интерес на секоја земја, што покрај останатите придобивки, овозможува и заштеда на 3% од бруто домашниот производ.

Светскиот ден за безбедност и здравје на работа оваа година се одбележува во многу специфични и сериозни околности, што сите нас не става пред големи професионални предизвици, а тоа е пандемијата на КОВИД-19. Глобално, од почетокот на болеста во Кина до денес (27.04.2020), се регистрирани вкупно 2.995.757 случаи на КОВИД-19 и 207.021 смртни случаи. Тоа значи, дека во светот просечно се регистрираат 384 заболени лица и 26,6 смртни случаи на еден милион од светското население. Најзагрозени земји во светот се Шпанија, Италија, САД и Франција каде овие стапки се 10-15 пати поголеми во однос на просечните податоци регистрирани на глобално ниво.

Според извештајот на Европскиот центар за контрола на заразните болести, во Кина, 3,8% (1.716/44.672) од потврдените случаи биле здравствени работници.

Најновите податоци објавени за Италија покажуваат дека 10% од случаите со КОВИД-19 се здравствени работници, а најновиот преглед на состојбата во Шпанија покажува дека овој процент изнесува 20%. Во САД, во целина, само 3% (9.282/315.531) од пријавени случаи биле кај здравствените работници, иако државите со поцелосно известување, укажуваат дека здравствените работници учествуваа со 11% во вкупниот број на пријавените случаи. Во една холандска студија, здравствените работници биле доброволно тествани и е утврдено дека 6% од нив биле позитивни за СОВИД-19.

Во Република Северна Македонија се регистрирани вкупно 1.386 случаи на КОВИД-19 и 61 смртен случај, со стапка на заболеност од 665/1000000 и стапка на смртност од 29/1000000 жители. Во нашата земја (според податоците од 20.04.2020) се регистрирани 210 (17,1%) случаи на заболување меѓу здравствени работници. Најмногу заболени здравствени работници има во кумановската болница каде кај 65 вработени е дијагностициран коронавирус, петмина заболени има на Институтот за онкологија, тројца на Клиниката за детски болести, а заболени има и на Клиниката за пулмологија, за детски болести, за кардиологија, за гинекологија и во многу други здравствени установи.

Препознавајќи го предизвикот со кој се соочуваат владите, работодавачите, работниците и целото општество ширум светот во борбата против пандемијата, оваа година Меѓународната организација на трудот се фокусира на решавање на појавата на заразни болести при работа, со нагласка кон КОВИД-19.

Затоа и Светскиот ден за безбедност и здравје при работа е посветен на сите здравствени работници кои ги изгубија своите животи од КОВИД-19, грижејќи се за своите заболени пациенти, **со порака дека ниту еден работник не смее да умре како резултат на професионална изложеност на коронавирус.**

Меѓународната организација на трудот го користи овој ден за да ја подигне свеста за усвојување на безбедни практики на работните места и за промовирање на улогата што ја имаат службите за безбедноста и здравје при работа во справувањето со пандемијата, а се однесуваат на:

- идентификација на работниците, професиите (занимањата) и секторите каде што постои зголемен ризик за заразување,
- имплементација на превентивни и корективни мерки, а врз основа на (ре)оценка на ризиците од биолошки агенси (САРС-КоВ-2) на секое работно место одделно,
- дисеминација на превентивните и заштитни мерки за намалување на ширењето на инфекцијата, во соработка за јавно-здравствените власти во државата

Обврски на работодавачите и правата на работниците за обезбедување на безбедност и здравје на работа произлегуваат од конвенциите на Меѓународната организација на трудот бр. 155/1981 и 161/1985, што се ратификувани и кај нас, а се утврдени со Законот за безбедност и здравје на работа (Сл.Весник РМ бр. 92/07 и неговите измени и дополнувања).

Обврските на работодавачот се:

- да обезбеди мерки за безбедност на работното место, опремата и процесите за работа за минимизирање/елиминирање на ризикот за здравјето на вработените,
- да обезбеди сигурност дека се преземени сите соодветни мерки за заштита и дека физичките, хемиските и биолошките агенсии на работното место не претставуваат здравствен ризик за вработените,
- да обезбеди соодветна и стандардизира лична заштитна опрема, како и соодветен тренинг за нејзина примена, без тоа да претставува дополнително финансиско оптеретување за вработените,
- да обезбеди соодветен тренинг за безбедност и здравје на работа за сите идентификувани ризици на работното место.

Правата на работниците што се поврзани со безбедноста и здравјето на работа се:

- право да не учествуваат во извршување на работна задача за која тие имаат разумно оправдување дека претставува непосредна и сериозна опасност за нивниот живот или здравје, без при тоа да имаат било какви последици поради тоа,
- право за добивање на соодветни информации и задолжителна обука за безбедност и здравје на работа,
- право да бараат одговор (и да бидат консултирани) за сите аспекти на безбедноста и здравјето на работа поврзани со нивната работа,
- право и должност да соработуваат со работодавачот за сите прашања од областа на безбедност и здравје на работа, како што е на пр. усогласноста на упатствата и процедурите за безбедност и здравје на работа, правилното користење на личната заштитна опрема, пријавување на одговорните лица на сите потенцијално ризични и опасни ситуации и сл.

Актуелната состојба со пандемијата во светот, како и обврските на работодавачите и правата на работниците во остварување на соодветна безбедност и здравје на работа, се причина овогодешната кампања на Меѓународната организација на трудот да се реализира под мотото „**СТОП за пандемијата: Безбедноста и здравјето на работа може да спасат животи**“.

Во прилог кон оваа кампања, а со цел за информирање на здравствените работници за превентивните мерки за контрола на ширењето на инфекцијата и личната заштитна опрема, непосредно по регистрирањето на првиот случај на КОВИД-19 во земјата, Институтот за јавно здравје на Република Северна Македонија, во соработка со Лекарската комора на Македонија и Македонското здружение за заштита при работа, објави соодветна презентација, со нагласката на сетот на лична заштитна опрема и начинот на нејзиното користење (ставање, вадење и контрола на ефикасноста). Презентацијата е достапна на: <http://www.iph.mk/kontrola-na-infekcija-covid19-lzo/>.

По повод Светскиот ден за безбедност и здравје на работа, Институтот за јавно здравје на Република Северна Македонија, преку своето Одделение за медицина на труд и проценка на здравствени ризици, како и секоја година и овој пат, ја објавува Информацијата за повреди на работа 2018/2019 година. Податоците покажуваат дека во 2019 година се регистрирани 1.121 повреда на работа, со стапка од 141,0 повреди на 100.000 работници ($141,2/100000$), што претставува зголемување за речиси 25% во однос на претходната година.

Извор на податоци:

1. Worldometer. Covid-19 coronavirus pandemic. Available from: <https://www.worldometers.info/coronavirus/>
2. European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). Rapid Risk Assessment: Coronavirus disease 2019 (COVID-19) in the EU/EEA and the UK– ninth update. Stockholm: ECDC; 2020 [23 April, 2020]. Available from: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/covid-19-rapid-risk-assessment-coronavirus-disease-2019-ninth-update-23-april-2020.pdf>
3. Институт за јавно здравје на Република Северна Македонија. Состојба со COVID-19 во Република Северна Македонија – 20.04.2020. Скопје: ИЈЗ на РСМ; 2020 (20.04.2020). Достапно на: <https://www.iph.mk/covid19-20-4-2020-2/>